

Ceàird an Sgrìobhaiche

Leughadh agus Sgrìobhadh Co-roinnte

neo-fhicsean

Clàr-innse

Roinn 1: Neo-fhicsean

Doineannan – <i>Earrann bho leabhar fiosrachaidh</i>	7
An Latha – <i>Earrann bho phàipearan-naidheachd ionadail</i>	8
Fèileadh Ùr an Ìompaire – <i>Lèirmheas</i>	9
An-diugh – <i>Earrann bho phàipear-naidheachd nàiseanta</i>	10
Ialtagan longantach – <i>Duilleag fiosrachaidh</i>	11
Ialtagan – <i>Teacsa bho leabhar fiosrachaidh</i>	12
Òladairean-fala – <i>Teacsa fiosrachaidh fuadain</i>	13
Caimbeulaich agus Griogaraich – <i>Iomradh eachdraidheil</i>	14
Cinnidhean Còmhragach – <i>Eachdraidh aotrom</i>	15
Stoidhlean snàmh – <i>Teacsa stiùiridh</i>	16
Stoidhlean snàmh – <i>Griod</i>	17
Clann an Toiseach – <i>Sanas Carthannais</i>	18
Sùthan – <i>Teacsa deasbaid</i>	19

Doineann

Doineannan a' tighinn air tìr

Ma thig doineann air tìr, faodaidh i togalaichean, craobhan is càraichean a sgrios le neart nan gaoithtean aice. Bidh na gaoithtean anns an doininn cuideachd a' bruthadh sàl do mheadhan na doininn far a bheil e a' dol na bheinn mhòr uisge. Cuideachd, nuair a thig an doineann air tìr, chan eil àite ann don tèid an t-uisge seo ach air tìr. Bidh seo ag adhbharachadh thuiltean mòra ris an canar 'atadh stoirme'.

Dè th' ann an doineann?

'S e seòrsa de shiostam-sìde, no stoirm, a th' ann an doineann, anns am bi gaoithtean làidir a' gluasad ann an cuairteag. 'S ann tuathal a bhios na gaoithtean a' gluasad, agus a-steach agus suas, timcheall air 'sùil' aig meadhan na doininn. Tha an t-sùil meadhanach ciùin, le sìde thioram agus gaoth aotrom. Anns a' chòrr dhen doininn tha gaoithtean a' gluasad aig astaran eadar 75 agus 200 mìle san uair. Faodaidh doineannan a bhith cho mòr ri 600 mìle bho thaobh gu taobh.

Bidh doineannan a' tòiseachadh aig muir, ann an sgìrean tropaigeach nuair a tha na leanas uile ann aig an aon àm:

- teòthachd mara nas àirde na 27°C
- teòthachd an adhair ìosal aig ìrean nas àirde os cionn na mara
- gaoithtean a' sèideadh bhon aon àird agus aig an aon astar

Cha bhi doineann idir a' tòiseachadh faisg air crìos-meadhain an t-saoghail oir tha fòrsa Coriolis ro fhaisg an sin agus 's e a tha a' toirt air doineannan caran a chur.

Bidh teòthachd na mara agus deatachadh sàil a' toirt lùth dhaibh. Bidh iad a' gluasad aig timcheall air 10-20 mìle san uair tarsainn a' chuain. Mairidh iad mar as trice airson còrr is seachdain.

Ainmean

Bidh dùthchannan ann an sgìrean far a bheil doineannan buailteach tighinn air tìr a' cumail sùil dhlùth orra fhad 's a thogas iad neart aig muir. Airson an obair seo a dhèanamh nas fhasa, bidh iad a' toirt ainmean dhaibh. 'S e ainmean boireann a-mhàin a bh' air an cleachdadh suas gu 1979, nuair a thòisich iad a' cleachdadh ainm fireann agus ainm boireann mu seach. Ma dh'adhbharaicheas doineann sgrios uabhasach, cha bhi an t-ainm air a chleachdadh a-rithist.

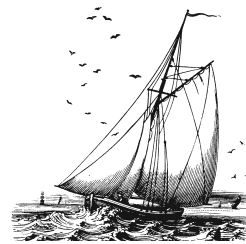

Doineann Katrina

Doineann Katrina a' tighinn air tìr anns na Stàitean ann an 2005, far an do dh'adhbharaich i tòrr sgrios. Chithear 'sùil' Katrina san dealbh (dealbh: NASA)

An Latha

Diciadain 20 Màrt 2010 – MMX

Pàipear Seachdaineach na Coimhearsnachd

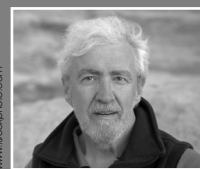
50sg

Naidheachdan Ionadail

Spòrs Ionadail

Beachd Ionadail

A' ruighinn a' mhullaich airson carthannais

Bha dithis ghillean às an Eilean Sgitheanach am measg cheudan de luchd-ruith a ghabh pàirt ann an Rèis nan Ceithir Bheanntan ann an ceann a tuath Shasainn air an t-seachdain sa chaidh.

Tha an rèis am measg nan rèisean as duilghe san dùthaich, le luchd-ruith a' sreap ceithir beanntan taobh a-staigh ceithir uairean fichead, ged a tha na beanntan còrr is leth-cheud mìle bho chèile agus aca ri siubhal eatarra.

Chaidh sgioba de luchd-taic às an Eilean còmhla ris na gillean gus taic agus brosnachadh a thoirt dhaibh.

Bha na gillean a' togail airgead airson taigh-eiridinn ann am Port Rìgh.

Chuir Iain MacIlleMhaoil às an Àth Leathann crìoch air an rèis le ùine iongantach de 22u agus 52m, a dh'fhàg anns a' chiad fhichead e, às an 282 a ghabh pàirt anns an

Iain agus Tormod air a' cheathramh beinn.

rèis uile gu lèir.

Thug Tormod ('Norrie') Mac a' Phearsain à Ealaghol beagan na b' fhaide, aig 23u 22m, agus dh'fhàg an ùine seo e anns an leth-cheud a bu luaithe.

"Bha e gu math doirbh, ach fad na h-ùine a bha mi a' ruith, bha mi

a' smaointinn air an taigh-eiridinn," thuirt Iain. "Tha mi gu math toilichte leis an ùine agam, ach cha chreid mi gun dèan mi rithist e ann an cabhaig!"

"Bha sinn air leth fortanach uimhir de thaic fhaighinn bho mhuinntir an Eilein," thuirt Norrie. "Mura b' e

iadsan, cha robh mise air am mullach mu dheireadh a ruighinn."

Tha na gillean air £4,800 a thogail gu ruige seo agus tha an t-airgead fhathast a' tighinn a-staigh. Faodar cur ris a' mhaoin tro sheòladh àbhaisteach a' phàipeir.

Fèileadh Ùr an Ìompaire

Wee Stories Theatre
King's, Dùn Èideann

le Sìne Lowdon

“Uaireannan ’s e am mac-meanmna agad fhèin as motha a chuireas an t-eagal ort,” thuirt nighean bheag, air an robh Rona, ri Glen, an Iolaire, letheach tron dealbh-chluich seo. Tha sin a’ cuideachadh Glen agus faighinn seachad air cnap-starra mòr; an t-eagal a th’ air ro fhaileas fhèin. Ged nach robh an t-eagal oirne mar luchd-èisteachd, bha gu leòr ann do ar mac-meanmna. Gu dearbha, tha mac-meanmna aig cridhe an deilbh-chluich aoibhnic seo, gach cuid san dòigh anns a bheil e air a thoirt beò agus mar chuspair na sgeulachd fhèin.

Tha mac-meanmna aig Mgr Clò agus Mgr Hearach, an dithis eucoireach às a’ bhaile mhòr a tha a’ dèanamh air Eilean an Fhèilidh ’s iad a’ cur an ìre gur e breabadairean a th’ annta. Agus abair mac-meanmna nuair a dh’innseas iad do dh’Uachdaran Eilean an Fhèilidh gu bheil clò ùr aca a tha do-fhaicsinneach do dhaoine a tha tiugh sa cheann. Tha fiù ’s mac-meanmna aig an Uachdaran ’s e a’ cur an ìre gum faic e fhèin an clò nach eil idir ann. Tha an t-Uachdaran caran coltach ri Glen – tha iad le chèile car gòrach a’ coimhead, taing don mhac-meanmna aca.

Chaidh an dealbh-chluich a stiùireadh le Andy Cannon agus Iain Johnstone agus ’s iad a tha cuideachd ga thoirt beò air an àrd-ùrlar, le Louise Montgomery, Alan Steele agus Stewart Cairns. Ged is e Wee Stories a tha ga chur air chois, ’s ann às leth Tèatar Nàiseanta na h-Alba a tha e air chuairt air feadh Alba. ’S ann air chuairt de sheòrsa eile – saor-làithean – a tha an triùir chloinne ris a bheil sinn a’ tachairt aig fìor thoiseach an deilbh-chluich. ’S iad a’ chlann seo a tha a’ toirt beò sgeulachd an fhèilidh nach eil ann – a tha stèidhichte air *The Emperor’s New Clothes* le Hans Christian Andersen. Tha iad a’ cleachdadh rudan gu math àbhaisteach ann a bhith ga dhèanamh – an dearbh sheòrsa rudan leis am bi clann a’ cluich iad fhèin nuair a tha iad a’ dèanamh suas gheamaichean aig an taigh. Tha na cleasaichean uile fìor mhath agus air uaireannan tha e doirbh a chreidsinn nach eil ann ach còignear dhiubh leis na tha iad a’ cluich de characteran. Bha mise gu sònraichte dèidheil air Ramsay an Rùda (Andy Cannon), Mrs McMutton (Louise Montgomery) agus an t-Uachdaran fhèin (Iain Johnstone). Bha an dreach stèidse iongantach; tha e coltach gun do ghabh treud de bhoireannaich hangar plèana os làimh agus fhuaigheal don chompanaidh. Mac-meanmna a-rithist!

Ann an Dùn Èideann gu Disathairne, Glaschu bho Dhimàirt gu Disathairne an-ath-sheachdain agus an uair sin air chuairt air feadh Alba. Fòn 0822 556 2272 airson tuilleadh fiosrachaidh.

AN-DIUGH

Diluain 29 Lùnastal 2005 – MMV

Am Pàipear Làitheil

70sg

| Naidheachdan | Beachdan | Spòrs | Film | Tòimhseachain |

Katrina a' ruighinn cost a deas nan Stàitean; 'na ceudan' air am marbhadh

Le Iain White agus Ruth Evans ann am Florida

Tha Doineann Katrina air pàirtean mòra de Louisiana, Florida agus Teagas a sgrìos. Tha an suidheachadh gu sònraichte dona ann an New Orleans, le Riaghaltas nan Stàitean ag ràdh gun deach 'na ceudan' a mharbhadh nuair a bhris an stoirm siostam nan levees.

Thuir Seirbheis Nàiseanta na Sìde gur ann madainn andè a ràinig Katrina àirde a neirt, mun àm a bhuaill i anns a' chost. 'S ann dìreach dà uair a thìde ron a sin a chaidh i na doineann, às dèidh dhi gluasad o na Bahamas mar stoirm thropaigeach Dimàirt. 'S ann Disathairne a thàinig rabhadh o Ionad Nàiseanta nan Doineannan (NHC) gun robh i air an t-slighe agus chaidh na mìltean a ghluasad às na taighean aca.

"Dìreach a' coimhead a-mach an uinneag, tha sgrìos ann a tha dochreidsinneach," thuir Chris Rawinsky, fear-coimpiutaireachd ann am

Biloxi, Mississippi. "Chaidh an dealan dheth agus shuidh sinn san dorchadas a' feitheamh gus an gabhadh an stoirm seachad. Cha chuala mi riamh fuaim coltach ris. Aig aon àm, bha sinn a' smaointinn gun tigeadh an taigh a-nuas mur cinn."

"'S e nurs a th' annam agus dh'fheuch mi ri dhol còmhnard chun an ospadail nuair a chuala mi gun robh an stoirm a' tighinn," thuir Anne Rapier à Slidell, Louisiana. "Ach bha na rathaidean dùinte agus chan fhaighinn troimhe. Tha mi a' gabhail dragh mum cho-obraichean agus na h-euslaintich a-nis. Cha bhi dealan aca, no fòn, no uisge glan. Chunna mi stoirmean roimhe, ach chan fhaca mi riamh sìon coltach ri sin."

Bha an duine aig a' Bh-uas Rapier e fhèin a-muigh le caraidean a' glanadh rathaidean.

Thuir an Taigh Geal gun robhar ag obair còmhla ris na buidhnean eiridinn agus

<http://jbsnetpix.com>

Sgrìos Katrina ann am Florida.

an arm gus cobhair a thoirt do dhaoine a tha a-nis gun dachaigh no a tha fhathast ann an cunnart am beatha anns na sgìrean don nach d' fhuair luchd-eiridinn fhathast.

Ro Katrina, 's e Doineann Anndra an doineann bu mhiosa a dh'fhuiling na

Stàitean anns na ceud bliadhna a chaidh seachad. Thàinig Anndra air tìr ann an 1986, agus chaidh 65 daoine a mharbhadh. Thathar a' meas gum bi an sgrìos – agus an àireamh a fhuair bàs – ri linn Katrina co-dhiù deich uimhir nas miosa.

Ialtagan longantach

An ialtag as lugha ann am Breatainn

Pipistrelle: 4cm, 5g

An ialtag as motha ann am Breatainn

Noctula: 8cm, 40g

An ialtag as lugha air an t-saoghal

Ialtag Bambù, Na Filipìonan: 4cm, 1.5g

An ialtag as motha air an t-saoghal

Kalong, Àisia: 32cm, 1.4-1.8cg (fireann), 0.9cg (boireann)

Feartan

- Car coltach ri luch
- Mamalan le fuil bhlàth is gaoiseid air am bodhaigean, agus bainne aig feadhainn bhoireann
- Sgiathan le meamran de chraiceann eadar cnàmhan a tha coltach ri cnàmhan làmh agus gàirdean duine
- Comas cadal bun-os-cionn
- Feadhainn bhoireann a' breith còmhla air 'spiris mhàthaireil'

Biadh

Bidh a' mhòr-chuid de dh'ialtagan ann am Breatainn ag ithe fhrìdean is mheanbh-bhiastagan. Bidh iad ag ithe air an iteig gu math tric, ach nuair a tha iad air frìde mhòr a mharbhadh, tillidh iad chun na spiris gus a h-ithe. Bidh cuid de dh'ialtagan mòra ag ithe mheasan, an Kalong nam measg. Bidh feadhainn eile ag ithe iasg. Tha trì gnèithean de dh'ialtagan ann a bhios a' tighinn beò air fuil bheathaichean is èoin. Thathar a' creidsinn gur e dòighean-seilg nan ialtagan seo a chruthaich an ceangal ann am mac-meanmna dhaoine eadar ialtagan agus òladairean-fala.

Spirisean

Bidh ialtagan a' fuireach air spiris. Bidh iad a' lorg àite airson spiris ann an uamhan, tunailean, mèinnean, togalaichean, craobhan is drochaidean.

Fradharc is claisneachd

Tha fradharc ialtagan glè mhath, ach bidh iad gu tric a' cleachdadh an claisneachd an àite am fradharc bhon a bhios iad nan dùisg tron oidhche. Bidh iad a' cleachdadh mac-talla nan guthan aca fhèin airson dealbh a chruthachadh dhe na tha mun cuairt orra. Tha an guth gu math àrd agus cha chluinn mac an duine iad idir, ach a-mhàin corra dhuine cloinne.

Ialtagan

<http://mamatus.centerblog.net/2044-le-parc-de-la-varoise>

'S e mamalan a th' ann an ialtagan. Tha sin a' ciallachadh gu bheil fuil bhlàth annta agus gaoiseid air am bodhaigean, coltach rinn fhìn agus ri tòrr dhe na peataichean againn. Bidh ialtagan òga ag òl bainne am màthar airson a' chiad sheachdainean dhem beatha. Tha ialtagan eadar-dhealaichte bho mhamalan eile, ge-tà, leis mar as urrainn dhaibh sgèith. Tha cnàmhan anns na sgiathan aca a tha gu math coltach ris na cnàmhan ann an làmhan agus gairdeanan dhaoine agus tha meamran nan sgiathan air a dhèanamh le craiceann air a sgaoileadh eadar cnàmhan fada nan 'corrigan' agus cliathaich na h-ialtaig.

'S e creutairean beaga a th' ann an ialtagan. Tha an ialtag as lugha a gheibhear ann am Breatainn, am pipistrelle, timcheall air 4cm de dh'fhaid le mu 5g a chuideam – nas lugha na bonn £1. Tha an ialtag as motha a gheibhear ann am Breatainn, an noctule, mu dhà uimhir nas motha le suas ri 40g a chuideam. Tha ialtagan Bhreatainn gu lèir gu math beag an taca ris an ialtaig as motha air an t-saoghal, an Kalong. Gheibhear i sin ann an Àisia far a bheil i a' tighinn beò air measan. Tha cha mhòr 2m a dh'fhaid anns na sgiathan aice.

Càit am faighear ialtagan?

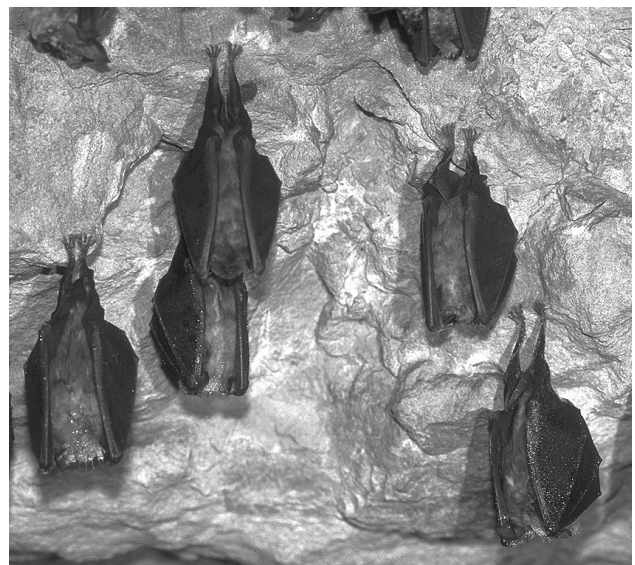
Gheibhear ialtagan air feadh an t-saoghail. 'S e 'spiris' a chanar ris an àite sam bi ialtag a' fuireach. Chan e an aon spiris a th' aca fad an t-siubhail. Tha iad gu sònraichte dèidheil air na h-àiteachan a leanas nuair a tha iad a' lorg spiris:

- craobhan
- uamhan
- drochaidean
- saibhlean no togalaichean eile

Bidh ialtagan a' cadal airson a' mhòr-chuid dhen gheamhradh. Airson sin bidh iad a' lorg uamhan no seann mhèinnean no tunailean far a bheil teòthachd nas ìsle ann agus far nach cuirear dragh orra. Airson grunn sheachdainean as t-samhradh, bidh ialtagan boireann a' fuireach còmhla air 'spiris mhàthaireil' far am beir iad. Bidh iad a' fuireach air an spiris shònraichte seo gus am bi na h-ialtagan òga air chomas sgèith agus biadh a lorg dhaibh fhèin.

Carson a bhios ialtagan a' crochadh bun-os-cionn?

Bidh ialtagan a' crochadh bun-os-cionn air sgàth 's gu bheil na 'h-òrdagan' anns na sgiathan aca agus mar sin, cha b' urrainn dhaibh grèim a chumail air an spiris aca agus an sgiathan fhosgladh aig an aon àm. Bhiodh seo a' ciallachadh gum biodh iad ann an cunnart tuiteam mus fhaigheadh iad air an sgiathan fhosgladh. Tha fèithean sònraichte nan casan a tha a' ciallachadh gu bheil cuideam na h-ialtaig a' teannachadh a' ghrèim a th' aca air an spiris, agus mar sin cha thuit iad far na spiris fù 's nuair a tha iad nan cadal.

<http://mamatus.centerblog.net/2044-le-parc-de-la-varoise>

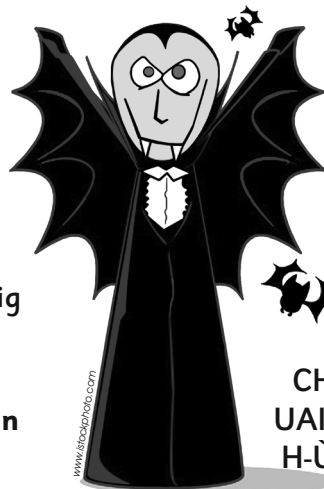
ÒLADAIREAN-FALA

'S e creutairean os-nàdarra a th' ann an òladairean-fala air a bheil cumadh dhaoine ach a tha cuideachd air chomas a dhol nan ialtagan agus falbh air sgèith. Bidh iad beò ùine mhòr agus tha iad gu math doirbh am marbhadh. Bidh iad a' tighinn beò air feòil dhaoine. Nuair a dh'òlas iad fuil duine, tha cothrom aca an duine sin a thionndadh na (h-)òladair-fala cuideachd. Bidh iad a' dèanamh sin mar as trice nuair a tha sùil aca san duine mar bhean no fhear-pòsta.

Tha iad gu sònraichte cumanta ann an Transylvania, filmichean, prògraman-tbh agus nobhailean.

Tha corra dhòigh ann òladair-fala aithneachadh. Cùm sùil a-mach airson nam feartan a leanas:

- **Fiaclan**-crìche fada biorach
- **Aodach** foirmeil ge bith dè an t-àm dhen latha, mar eisimpleir seacaid dinnearach no gùn fada aig bracaist¹
- **Caisteal** mar dhachaigh, le **ciste-laighe** an àite leabaidh agus òrgan mòr eaglaise an àite teilidh

- **Ainmean** mar Vlad, The Countess, Lachrymosa msaa

Ma tha thu a' smaoinichadh gu bheil thu air tachairt ri òladair-fala², seo cuid dhe na rudan as urrainn dhut feuchainn gus a c(h)umail air falbh bhut:

- Ith an t-uabhas creamh. Cha toigh le òladairean-fala creamh idir
- Geàrr liomaid ann am pìosan agus sad na b(h)eul e³. Tha e coltach gu bheil seo gan goirteachadh gu dona
- Croch croisean is ìomhaighean-creideimh eile san taigh. Cha toigh le òladairean-fala ìomhaighean-creideimh

- Cùm an uinneag dùinte uair sam bith a chì thu ialtagan mòra ann an seacaidean-dinnearach a' sgèith mun taigh

A rèir rannsachaidh, 's e an aon dòigh air òladair-fala a mharbhadh maide biorach a shàthadh na c(h)ridhe. **CHA BU CHÒIR DHUT SEO FHEUCHAINN UAIR SAM BITH. FÀG SEO AIG NA H-ÙGHDARRASAN IOMCHÀIDH.**

¹ Seo an dòigh thraidiseanta th' aig òladairean-fala ach bidh cuid dhen fheadhainn òga ga seachnadh an-diugh – faic Twilight, Buffy msaa

² Chan eil an tìdsear Matamataig agad na (h-)òladair-fala. Tha a h-uile sgoilear air an t-saoghal a' smaointinn sin agus tha nas lugha na 0.02% dhiubh ceart.

³ Iarr air inbheach do chuideachadh uair sam bith a chleachdas tu sgian gheur

Caimbeulaich agus Griogaraich

www.rampantScotland.com

Thòisich an aimhreit mhòr eadar na Caimbeulaich agus na Griogaraich nuair a fhuair Cailean Caimbeul, ceann-feadhna nan Caimbeulach, còir air Gleann Urchaidh ann an 1432. Bha na Caimbeulaich air a bhith air taobh Raibeirt Brus aig Blàr Allt a' Bhonnaich, agus riamh on uair sin bha iad air a bhith dileas don Chrùn – gu tric a' dìon fearann is beairteas a' Chrùin bho na cinnidhean eile – agus air urram is stòras a chosnadh dhaibh fhèin mar sin.

Bha droch fhaireachdainn eadar na Caimbeulaich agus na Dòmhnallaich is na Leathanaich, ach 's ann air na Griogaraich bu mhotha a thug iad ionnsaigh, is dòcha on a bha fearann nan Griogarach ri taobh an fhearainn aca fhèin, agus sùil aca ann.

Ann an 1603, thug na Griogaraich ionnsaigh air Clann Mhic a' Chombaich ann an Gleann Freòin. Thug an ionnsaigh, mu dheireadh thall, cothrom do na Caimbeulaich cur às dha na Griogaraich gu tur. Fhuair iad cead on Chrùn na Griogaraich a chur às an fhearann aca, agus airson còrr is dà cheud bliadhna cha robh cead aig muinntir a' chinnidh cruinneachadh, buill-airm a ghiùlan, no fiù 's an t-ainm MacGriogair a chleachdadh. Thugadh am far-ainm 'Clann a' Cheathaich' orra, bhon a bha uimhir dhiubh nan luchd-fuadaich a' fuireach anns na beanntan agus ann an dìgean an rathaid.

Griogair Ruadh MacGriogair: 'Griogal Cridhe'

B' e Griogair Ruadh MacGriogair ceann-cinnidh Griogaraich Ghlinn Sreith. Phòs e Mòr Chaimbeul, nighean le Cailean Liath Caimbeul, an aghaidh toil Chailein. Chaidh a dhìcheannadh le Cailean Liath sa bhliadhna 1570.

Rinn Mòr òran a' caoidh Ghriogair air a bheil 'Cumha Ghriogair Mhic Ghriogair Ghlinn Sreith', no 'Griogal Cridhe' mar as fheàrr a dh'aithnichear e an-diugh. Anns an òran tha i a' guidhe gum bàsaich a h-athair leis a' 'phlàigh' agus a' caoidh gu bheil a mac beag air fhàgail gun athair.

Tha i cuideachd ag innse mar a chaidh Griogair a mharbhadh agus ag ràdh, nam biodh i fhèin air a bhith ann, gun robh i air fhuil òl. 'S e iomhaigh a bha seo ann am bàrdachd bho shean air gaol mòr, no urram do cheann-cinnidh.

Cinnidhean Còmhragach

An cuala tu riamh duine ag ràdh nach bu chòir dhut earbsa a chur ann an Caimbeulach? Tha an sloinneadh a' ciallachadh 'beul cam' agus tha cuid a' smaointinn gu bheil sin a' dearbhadh gun robh riamh cliù aig a' chinneadh airson a bhith mealltach, breugach.

Carson, ge-tà, a bhiodh droch chliù mar sin aig cinneadh gu lèir?

Uill, tha cuid a' cumail a-mach gun robh na Caimbeulaich airidh air, bhon a bha iad an lùib droch ghnìomhan ann an eachdraidh mar Murt Ghleanna Comhann. Tha cuid eile a' creidsinn, ge-tà, gun robh iad 's dòcha ro mhath air a bhith a' taghadh an taoibh cheart ann an còmhrag sam bith, rud a thug dhaibh tòrr cumhachd is fearainn, agus a sgreamhaich daoine eile.*

Dè? Bhon a thagh iad an taoibh cheart?

Dìreach sin. Cuimhnich nach eil e furasta a ràdh, aig toiseach còmhraig sam bith, dè an taoibh a tha cheart. Tha e car coltach ri ball-coise. Ge bith dè an sgioba a tha thusa a' leantainn, sin an taoibh 'ceart' dhutsa, nach e? Sin mar a bha na cinnidhean. Bha a h-uile duine a' smaointinn gun robh iad air an taoibh cheart.

Sgeulachd bheag laghach 1:

Cailean Liath Caimbeul agus Griogar Ruadh MacGriogair

Bha siud ann reimhid (mu 1550) ceann-feadhna mòr air an robh Cailean Liath Caimbeul. Bha Cailean Liath uabhasach dèidheil air fearann, air airgead, agus air a nighinn, Mòr. Cha robh e idir, idir dèidheil air na Griogaraich. Dè cho fiadhaich 's a tha thu a' smaointinn a bha e, ma-thà, nuair a phòs Mòr, a nighean, ceann-feadhna nan Griogarach ann an Gleann Sreith, Griogar Ruadh MacGriogair?

Chan eil eachdraidh ag innse an tàinig Cailean chun na bainnse. Ach tha fhios againn gun tàinig e latha a chèilidh. An cuala tu riamh duine ag ràdh sa Bheurla gun robh neach cho feargach agus 'gun do chaill e a cheann'? Uill, cha do chaill Cailean Liath a cheann, ach chaill Griogar Ruadh. Gheàrr Cailean Liath dheth e.

Seo na thuirt Mòr ann an òran, 's i a' caoidh Ghriogair.

“Chuir iad do cheann air ploc daraich
is dhòirt iad d' fhuil gu làr;
Nam biodh agamsa sin cupa
Dh'òlainn dhith mo shàth.”

(= dh'òlainn i gus nach biodh am pathadh orm tuilleadh)

*gu sònraichte na daoine aig an robh am fearann sa chiad dol a-mach

Aidh, 's e duine laghach a bh' ann an Cailean.

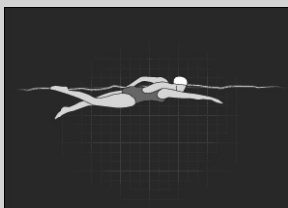
<http://lca/caca.larp.atzeitei.html>

Stoidhlean snàmh

1. Buille-aghaidh shnàigeach

'S e buille-aghaidh shnàigeach an stoidhle snàmh as luaithe a th' ann agus cuidichidh i thu gu bhith misneachail às an neart agad san uisge. Tha i uaireannan doirbh ionnsachadh an toiseach, oir feumaidh tu obrachadh a-mach cuin a tharraingeas tu anail.

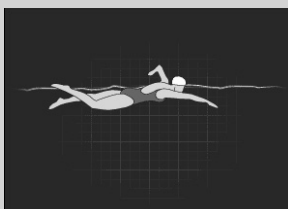
Ceum 1

1. Snàmh led bhodhaig gu lèir faisg air uachdar an uisge. Cùm do chasan is do chruachainn air cùl do ghualnean. Ma tha e na chuideachadh, leig ort gu bheil thu a' snàmh tro thiùb thana gun a bhith a' suathadh ris na taobhan.

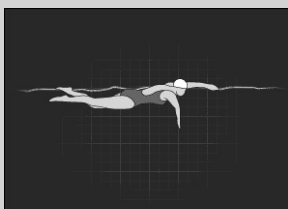
'S e dòigh mhath air seo a dhèanamh d' aodann a chur anns an uisge agus cumail a' breabadh led chasan fad na h-ùine.

Ceum 2

2. Cleachd breaban fada, luath, a' dèanamh cinnteach gu bheil faid do chasan a' gluasad suas is sìos. Bu chòir dhut do ghlùinean a lùbadh rud beag agus bu chòir dhad chasan splaisean beaga a dhèanamh. Breab do chasan ris an ruitheam a gheibh thu le bhith a' cunntadh gu luath gu sia.

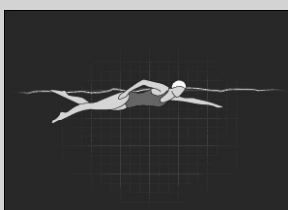
Ceum 3

3. 'S e do ghàirdeanan a tha a' toirt neart don bhuille, agus mar sin bu chòir do ghàirdeanan a dhol tron uisge, a-mach agus air ais os a chionn fear mu seach.

Nuair a chuireas tu do làmh don uisge air beulaibh do chinn, feuch gun 'geàrr' i don uisge leis a' chorraig an toiseach – mar as lugha an splais a nì thu, 's ann as fheàrr.

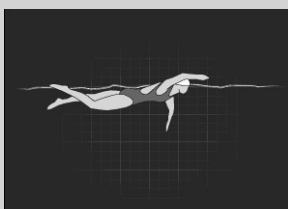
Ceum 4

4. Lùb d' uilinn agus brùth led làimh a dh'ionnsaigh do chasan airson a dhol nas luaithe – cùm a' dol i gus an ruig do làmh mullach do choise.

Tog do ghàirdean às an uisge agus feuch gun cùm thu sgiobalta e fhad 's a thèid e air ais don àite-tòiseachaidh.

Ceum 5

5. Tarraing d' anail gu rèidh. Bidh d' aodann anns an uisge agus mar sin feumaidh tu do cheann a thionndadh gu aon taobh airson anail a tharraing.

Tuilleadh comhairle

Cùm taobh do chinn anns an uisge nuair a thionndaidheas tu e.

Stoidhlean snàmh

Tha diofar bhuannachdan agus dùbhlain an lùib nan diofar stoidhlean snàmh. Cuidichidh an clàr seo thu ann a bhith a' smaointinn barrachd mun deidhinn.

Cuimhnich gur e sàbhailteachd as cudromaiche daonnan nuair a tha thu a' snàmh.

Buille-snàmh	Buannachdan	Dùbhlain	Math airson:
Buille-aghaidh shnàigeach	Gu math luath	Doirbh ionnsachadh an toiseach oir feumaidh tu smaointinn tòrr mu cuin a tharraingear tu anail	* Lùths * Misneachd
			
Buille-dealain-dè	Togaidh i comas snàmh airson ùine nas fhaide	* A' bhuille as doirbhe. * Nuair a tha thu a' snàmh ann am farpais, feumaidh tu bhith faiceallach oir chan eil cead agad snàmh fon uisge ach nuair a tha thu a' tionndadh	Neart
			
Buille-uchd	Uabhasach math mar eacarsaich	* Nuair a tha thu a' snàmh ann am farpais, feumaidh tu do cheann a chumail os cionn an uisge fad an t-siubhail * Slaodach	* Daoine a tha dìreach air ionnsachadh snàmh * Fallaineachd
			
Buille-chùil	* Tha e furasta d' anail a tharraing oir chan eil d' aodann anns an uisge * Chan fheum thu cus neirt	Chan fhaic thu càit a bheil thu a' dol	Daoine a tha air ùr-ionnsachadh snàmh
			

Gheibh aonan às gach sianar ann an Afraga BÀS ro aois 5. Cuidich iad AN-DIUGH

Courtesy of M'Kadd ©

Tha Abrihet a' fuireach ann an Etiòpia. Às aonais biadh is uisge glan, tha i fhèin agus na milleanan de chloinn eile air feadh Afraga ann an cunnart am beatha ri linn acrais is tinneis. Le cho beag agus 60sg san latha faodaidh tu cothrom a thoirt do phàiste mar Abrihet air biadh, uisge, foghlam agus leigheas.

Bidh Clann An Toiseach ag obair an com-pàirt ri coimhearsnachdan gus dèanamh cinnteach gu bheil do chuid airgid ga chleachdadh ann an dòigh èifeachdach, gun seas buannachdan rè ùine agus gum bi teaghlaichean agus coimhearsnachdan air an cuideachadh gus beatha nas fheàrr a thoirt don cuid chloinne iad fhèin san àm ri teachd. Le bhith a' gealltainn airgead do phàiste nì thu fhèin diofar mòr agus gheibh thu tuigse nas fheàrr air beatha ann an dùthaich eile aig an aon àm, tro litrichean is eile.

 0800 900 7809

**no www.clannantoiseach.org.uk/cuidich_an_diugh
no cleachd am foirm gu h-ìosal**

Bu mhath leam biadh, foghlam agus slàinte a thoirt do phàiste ann an Afraga.

Tìotal..... Ciad ainm..... Ainm teaghlaich

Seòladh.....

Banca

Àireamh cunntais..... Còd-puist

Ainm sgrìobhte.....

CLANN AN TOISEACH

Àireamh carthannais SC999999

Tha 79.3 sgillinn às gach not a thig thugainn a' dol còmhnaidh gu coimhearsnachdan

http://it.wikipedia.org

www.wallpapers-free.co.uk

Sùthan:

air an son agus nan aghaidh

“Seall! Tha e a’ smèideadh riut! Smèid ris air ais! Siuthad! Seall – tha e a’ crathadh earbaill a-nis; tha e uabhasach toilichte...”

“Chan eil e uabhasach fiadhaich, a bheil? Siuthad, seall dhuinn d’ fbiaclan...”

“S e dhèanadh brat-ùrlair math...”

Saoil càit an cluinneadh tu na rudan gu h-àrd? Ma chanas tu ‘ann an sù’, tha e a cheart cho coltach gu bheil thu air a bhith ann am fear dhiubh o chionn ghoirid agus gu bheil cuimhn’ agad air an dòigh sam bi daoine a’ tighinn len cuid lachanaich is gleadhraich a choimhead air na muncaidhean agus na tìgearan, a thogail dhealbhan, a cheannach rudan anns a’ bhùth agus an uair sin a’ falbh dhachaigh, ’s iad gu math riarachta leis an spòrs a th’ air a bhith aca. ’S dòcha gun robh agus thu fhèin. Agus dè tha ceàrr air sin?

Uill, tha cuid de bhuidhnean a tha a’ strì airson còraichean beathaichean a’ smaointinn gu bheil tòrr ceàrr air. Tha iadsan a’ smaointinn nach eil e idir cothromach beathaichean a chumail ann an àiteachan beaga far nach eil fois aca, no cothrom aca ruith is sreap is sealg a dhèanamh. Smaoinich air beatha thìgearan anns na h-Innseachan. Siubhlaidh iad mìltean thar mhiltean tarsainn an savannah, uaireannan a’ ruighinn astar de 40

– 65 km san uair nuair a tha iad an tòir air biadh. Ithidh iad feòil bho na dusanan de dhiofar beathaichean. Bidh cuileanan aca. Ann an sù, tha iad air an cumail ann an cèidse.

Seo suidheachadh eile, ge-tà. Gheibhear losgannan ann an Camarùn agus Guinea – losgannan Goliath – a ruigeas suas ri 3.3 cg ann an cuideam agus 81cm ann am faid. Cha tig na losgannan seo beò ach ann an uisge glan gluasadach a tha làn ogsaidean. Bhon a tha daoine air tòrr dhe na coilltean san sgìre a leagail, chan eil mòran àiteachan mar seo air fhàgail. Tha luchd-cruinneachaidh cuideachd deònach sùimean mòra airgid a phàigheadh air na losgannan airson an cumail ann an ‘terraria’. Tha sin a’ ciallachadh gu bheil na losgannan an cunnart a dhol à bith. Nuair a tha beathaichean ann an cunnart a dhol à bith, tha tòrr dhaoine ag argamaid gu bheil e cudromach gu bheil sùthan againn sam faod sinn àireamh bheag dhiubh a chumail beò agus san gair iad.

Dè th’ ann an sù, ma-thà?

- àite far an tèid thu airson feasgar làn spòrs a’ coimhead air beathaichean leithid cheann-fionn agus tìgearan
- àite a tha a’ dìon ghnèithean de beathaichean a tha an cunnart a dhol à bith
- àite sa bheil beathaichean air an cumail ann an àrainneachd mhì-fhreagarrach mar spòrs do dhaoine
- àite sa bheil beathaichean a tha ann an cunnart air an dìon agus cothrom aig a’ mhòr-shluagh am faicinn agus barrachd ionnsachadh mun deidhinn

Ma thuirt thu A no B, tha thu coma dhe na h-argamaidean an aghaidh shùthan; ’s ann airson spòrs no dìon a tha iad, nad bheachd. Ma thuirt thu C, tha thu coma de shùthan. Ma thuirt thu D, tha thu ag aontachadh ris an rud a chanas a’ mhòr-chuid de shùthan fhèin nuair a thèid iarraidh orra innse carson a tha iad ann. Dè cho fìor ’s a tha e, ma-thà?